

Kirja-arviot

PERUSTEIDEN ÄÄRELLÄ

ROBERT ABRAMS: *Foundations of Political Analysis: An Introduction to the Theory of Collective Choice*. Columbia University Press, New York 1980., 357 s.

Varsin monissa formaalin politiikan tutkimuksen oppikirjoissa tekijät mainitsevat pyrkivänsä antamaan lukijoilleen luettavan ja kohtuullisen kattavan johdatusesityksen alueestaan. Tästä huolimatta kuulee usein valiteltavan sitä, etteivät tekstit pyrkimyksistä huolimatta ole sittenkään riittävän lähestyttäviä. Formaalia politologiaa ei näytä olevan helppo esitellä edes alkeiden osalta ei-formaalisesti. *Rikerin* ja *Ordeshookin* »Introduction to Positive Political Theory», joka nähdäkseni oli nimenomaan pedagogisia tarkoituksia varten erinomainen esitys, koettiin yleisesti liian vaikeaksi. Kun tuo esitys toisaalta oli suhteellisen kattava ja vielä lähes kymmenen vuotta ilmestymisensä jälkeen riittävän moderni lähestymistavaltaan, voidaan ymmärtää, miksi alueelle ei ole ollut erityisempää tungosta. Formaalin politologian esitykset ovat pääosin pyrkineet joko suppeampaan kattavuuteen kuin *Rikerin* ja *Ordeshookin* teos tai sitten ovat olleet liian vaikeita alkeisesityksinä käytettäväksi. Formaali politologia on siis edelleenkin uskovaisten ja uskottomien tunnepitoisten argumenttien temmelyskenttä. Tälle kentälle on nyt laskeutunut *Robert Abramsin* »Foundations of Political Analysis», jolla nähdäkseni on edellytyksiä hälventää epä- ja ennakkoluulojen suhteetonta valtaa tässä asiassa.

Abramsin kirjan alaotsikko »An Introduction to the Theory of Social Choice» paljastaa, että tekijä pyrkii lähestymään politiikan tutkimuksen teoreettisia kysymyksiä sosiaalisen valinnan teorian näkökulmasta. Itse asiassa tämän teorian on määrä antaa esitykselle »punainen lanka». Abramsin tavoitteena on nimittäin esittää rationaaliseen toimijakäsitykseen perustuva formaalinen teoria yhtenäisenä ja kattavana politiikan

tutkimuksen viitekehyksenä. Tässä pyrkimyksessä siis kollektiivisen päätöksenteon teoria ja peliteoria pyrittäisiin näkemään toisiinsa palautettavissa olevina teorioina, nyt nimenomaan niin, että mm. jälkimmäinen on palautettavissa edelliseen. Tämän-tyyppiset yritykset ovat luonnollisesti kannatettavia ainakin periaatteessa. Joissakin kohdin Abramsin teoksessa kovin väkinäiset pyrkimykset osoittaa eri teoriahaarojen systemaattisia kytkentöjä kuitenkin pikemmin hämärtävät kuin selkiyttävät esitystä. Näin on laita esim. Condorcet'n äänestysparadoksin ja ääntenvaihtoprosessin analyysin kohdalla. En myöskään ole aivan samaa mieltä Abramsin kanssa siitä, että peliteorian näkeminen kollektiivisen päätösteorian osana olisi sen paremmin historiallisesti kuin loogisestikaan onnistunut keksintö.

Kirja alkaa konstituutioiden problematiikan esittelyllä ja päättyy kollektiivihyödykkeisiin ja Olsonin ongelmaan. Intuitiivisesti olisi ehkä ollut hedelmällisempää lähteä kollektiivihyödykkeistä ja edetä konstituutioiden kautta erityisiin interaktiutilanteisiin, jotka erottelevat rationaalisen toiminnan eri osa-alueita. Joka tapauksessa Abramsin käsittelemä aineisto on nimenomaan politiikan tutkimusta ajatellen keskeistä: mukaan on otettu Arrow'n teoreeman väistöyrityksiä, ääntenvaihtopelejä, spatiaalisia malleja, hieman peliteoriaa sekä koalitioteoriaa. Olisi helppo käydä osoittelemaan poissääneitä alueita, mutta nähdäkseni tuo olisi Abramsin esityksen kohdalla kohtuutonta, sillä tekijä on kyennyt sisällyttämään teokseensa nähdäkseni kaiken alkeisteokselta vaadittavan aineksen. Onhan otettava huomioon, että alalta löytyy nykyään jo paljon erikoisaloiden kirjallisuutta.

Pari puutteellisuutta tuotakoon kuitenkin esiin. Ensinnäkin Abramsin enemmistöperiaatteen esittely konstituutioiden luonnetta koskevassa luvussa on ansiokas, mutta hieman referoiva. Sivulla 100 hän palaa enemmistöperiaatteen ja viittaa *G. Tullockin* tulokseen, joka pyrkii osoittamaan äänes-

tysparadoksin irrelevanssin silloin, kun tarkasteltava politiikka-avaruus on moniulotteinen euklidinen avaruus. Tämä tulos, joka lienee arvelun luontoinen, on kuitenkin virheellinen, sillä *R. McKelvey* on osoittanut, että asian laita on juuri päinvastoin: sykliset enemmistöt täyttävät melkein aina koko avaruuden.

Sivulla 75 Abrams tarkastelee *Fishburnin* analysoimaa tapausta, missä yksimielisyyttä vaativa päätössääntö johtaa intransitiiviseen sosiaaliseen preferenssijärjestykseen, kun parivertailuja käytetään jälkimmäisen konstruoinnissa. Tulos perustuu kuitenkin olettamukseen, jonka mukaan myös yksilölliset (heikot) preferenssit olisivat intransitiivisia. Tätä oleellista olettamusta Abrams ei lainkaan mainitse, vaikka se on selvästi epätavallinen oletus alan kirjallisuudessa. Lisäksi se olennaisesti vähentää tuloksen hämmentävyyttä.

Teos on selvästi kirjoitettu pedagogisia tarkoituksia varten. Tekstissä esiintyy tuolloin tällöin lukijalle tarkoitettuja kysymyksiä. Monet niistä ovat varsin onnistuneita testatessaan sanoman perille menoa. Vaikeimmista kysymyksistä olisi toivonut laajempaa keskustelua tai ainakin vastauksia kirjan loppuun. Joka tapauksessa Abrams näyttää onnistuneen siinä, missä monet ovat epäonnistuneet: kirjoittamaan viestitettävällä tavalla vaikeaksi koetuista asioista.

Hannu Nurmi